

Valtioneuvoston selvitys komission tiedonannosta sekä ehdotuksista vuosia 2028-2034 koskevaksi EU:n monivuotiseksi rahoituskehykseksi

Opetushallituksen asiantuntijalausunto asiasta: E 73/2025 vp Valtioneuvoston selvitys komission tiedonannosta sekä ehdotuksista vuosia 2028-2034 koskevaksi EU:n monivuotiseksi rahoituskehykseksi.

Opetushallitus suhtautuu myönteisesti perusmuistiossa Komission tiedonanto sekä ehdotukset vuosia 2028-2034 koskevaksi EU:n monivuotiseksi rahoituskehykseksi kuvattuun Suomen kantaan. Lisäksi esitämme lausunnossamme huomioita erityisesti Otsakkeiden 2 ja 3 sisältöön.

KOMISSION TIEDONANTO SEKÄ EHDOTUKSET VUOSIA 2028-2034 KOSKEVAKSI EU:N MONIVUOTISEKSI RAHOITUSKEHYKSEKSI

OTSAKE 1:

Euroopan taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen yhteenkuuluvuuden, maatalouden ja maaseudun, kalatalouden ja merielinkeinojen vaurauden ja turvallisuuden rahasto

Opetushallitus näkee keskeisenä ja erittäin kannatettavan suunnitellut synergialinkit otsake 1 ja otsake 2 välillä, etenkin miten NRP-suunnitelmien kautta voisi paremmin hyödyntää ESR-pilarin alla ja koheesiorahoituksessa kansallisesti mahdollisesti alikäytettyjä osioita Erasmus+ -ohjelman ylikysynnän kattamiseen esimerkiksi liittyen osaamiseen ja työllistymiseen sekä tukemaan eurooppalaisia yliopisto -alliansseja ja alueellista kehittämistyötä. Suomi on Erasmus+ -ohjelmassa ollut historiallisesti nettohyötyjä, eli Suomeen myönnetty Erasmus+ -rahoitus käytetään täysimääräisesti

kaikilla sektoreilla ja se on korkeampi, kun laskennallinen maksuosuutemme.

Suomalaisten osuus rahoituksesta on ollut tällä ohjelmakaudella noin 1,9 % ja suoraan komissiosta rahoitetussa, EU-tasolla kilpaillussa kehittämistoiminnassa peräti 3,4 %.

OTSAKE 2:

Eurooppalainen kilpailukykyrahasto sisältäen puolustustutkimuksen erityisohjelman ja Horisontti Eurooppa -puiteohjelma

Opetushallitus pitää komission ehdotusta kasvattaa kilpailukykyrahoitusta oikeansuuntaisena esityksenä, vaikka yhä strategisempaan kohdentamiseen suoraan eurooppalaista yhteenkuuluvuutta ja kansalaisten osaamista tukeviin toimiin voisi pyrkiä.

Investointien lisääminen etenkin osaajien liikkuvuuteen (Erasmus+), mutta myös koulutukseen ja osaamiseen yleensä, nuoriin sekä urheiluun ja liikuntaan (mm. Erasmus+ ja ESR+), luoviin aloihin (mm. AgoraEU), demokratiaan ja eurooppalaisiin arvoihin on erittäin kannatettavaa. Erityisen tärkeitä on nähdä nämä panostukset keskeisinä osaamisen, kilpailukykyyn, eurooppalaisen yhteenkuuluvuuden ja kokonaisturvallisuuden kehittämisen näkökulmasta sekä Suomessa, että Euroopassa laajemmin.

Yleisellä tasolla voidaan todeta, että jatkossakin olisi Suomen edun mukaista korostaa EU-kannoissa pikemminkin EU-budjettien kohdentamiseen liittyviä näkökulmia, eikä vaan tuoda esiin näkemyksiä EU-budjetin kokonaistasosta, mikä helposti nousee pääaiheeksi EU-keskustelussa.

Lisäksi komission ehdotus ohjelmien yhdistämiseksi laajemmiksi kokonaisuuksiksi voidaan katsoa hyväksi lähestymistavaksi, kun se on tehty ohjelmien erityisluonteita säilyttäen sekä lähestytty tarkoituksenmukaisuuden, yhdenkaltaisuuden ja tehokkuuden kautta, kuten Erasmus+ ja Euroopan solidaarisuusjoukot -ohjelmien yhdistämisen osalta.

Eri rahoitusinstrumenttien keskinäisten synergioiden kannalta sekä käyttöasteen maksimoimiseksi pidämme oleellisena, että Erasmus+ ja ESR+ -ohjelmia koordinoitaisiin tulevalla ohjelmakaudella tiiviissä yhteistyössä. Perustelumme tälle on, että tällä hetkellä ESR:n ohjaaminen, rahoittaminen ja koordinointi on pirstaloitunutta ja tästäkin syystä käyttöasteessa on vajetta. Rahoituksissa on myös tarkoituksetonta päällekkäisyyttä, kun komission asetusehdotuksen mukaisesti ESR:n tulisi täydentää Erasmus+ -ohjelmaa. Emme kannata ESR+ -ohjelman koordinoitavastuun ulkoistamista järjestöille, kuten tällä ohjelmakaudella osin on toimittu.

Erityistavoitteet (art. 3) c ja e ovat kasvatuksen ja koulutuksen toimialan osalta merkityksellisiä ja niiden kehittämisessä ESR- ja Erasmus-ohjelmien välisestä synergiasta sekä monikansallisesta ohjelmayhteistyöstä olisi etua Suomelle. Olemme tehneet yhteistyötä Ruotsin ESR-rahoitusta koordinoivan organisaation kanssa ja nyt jo tunnistaneet monia pohjoismaisen yhteistyön paikkoja. Mikäli ESR-koordinaatio olisi jatkossa Suomessakin vastaavasti yhden organisaation alla, olisi yhteistyö sujuvampaa ja voisimme paremmin hyödyntää jo muualla kehitettyä toimintaa osana kansallista kehittämistä. ESR- ja Erasmus-ohjelmista rahoitettavien kehittämishankkeiden katsominen yhteisenä "portfoliona" tukisi mielestämme koheesiorahoituksen vaikuttavuutta.

Lasten ja nuorten osalta näkisimme tärkeänä, että ESR+ toimintalinjoissa painotettaisiin varautumiseen, tulevaisuususkoon ja kansalliseen yhtenäisyyteen vaikuttamista yhdenvertaisen kasvatuksen ja koulutuksen kautta. Poikkihallinnollinen vanhemmuuden tuki tulisi mielestämme huomioida osana tätä kokonaisuutta. Kun rahaa kuitenkin näihin allokoidaan, on hyvä muistaa kasvatuksen ja koulutuksen perusta tulevaisuutemme kannalta. Koulutukseen allokointi ei ole pois maanpuolustukselta, vaan tärkeä osa sitä.

Digitaalinen hyvinvointi, yhdenvertaisuus ja medialukutaito on syytä ottaa huomioon kansallisissa toimeenpano-ohjelmissa, sillä tällä koheesiopolitiikan kaudella nämä EU:n lapsen oikeuksien strategian painopisteet eivät näyttäytyneet vahvasti. Viittaamme tässä toteuttamaamme asiakirja-analyysiin, jossa EU-strategioita verrattiin kansalliseen lapsistrategiaan, Uudistuva ja osaava Suomi -ohjelmaan sekä LANUPE-hankkeiden rahoitushakuilmoituksiin. Digitaalisuuteen liittyviä hankkeita tuettiin kyllä tälläkin ohjelmakaudella, mutta vain aikuisten palveluihin liittyen. Lasten, nuorten ja perheiden osalta emme löytäneet digitalisaatioon/digitaitoihin/digitaaliseen hyvinvointiin kohdennettua ESR-rahoitusta.

Erasmus+ -ohjelma

Komissio ehdottaa Erasmus-ohjelman kokonaisrahoituksen määräksi 36,2 mrd. euroa (+30 %) ja samalla myös rakenteen ja painopisteiden merkittävää uudistamista sekä laajentumista.

Budjettilisäyksestä huolimatta Erasmus+ budjetin osuus koko rahoituskehyksestä on laskevalla suunnalla, mitä Opetushallitus pitää huolestuttavana. Nykykehyksessä osuus on 2,55 % ja rahoituskehysesdotuksessa 2028–2034 osuus on enää 2,17 %. Samaan aikaan tieteen-, tutkimuksen- ja koulutuksen kokonaisosuus EU-budjetista nousee laskelmiemme mukaan kuitenkin noin 9 prosentista 11 prosenttiin.

Lisäksi ohjelmaan ohjautuisi varoja ns. Globaali Eurooppa -välineestä, eli EU:n ulkosuhderahoista, mitä Opetushallitus pitää kannatettavana. Samalla tavalla Opetushallitus näkee keskeisenä ja erittäin kannatettavan myös suunnitellut synergia-linkit otsake 1 ja otsake 2 välillä, etenkin miten NRP-suunnitelmien kautta voisi paremmin hyödyntää ESR-pilarin alla ja koheesiorahoituksessa mahdollisesti alikäytettyjä osioita Erasmus+ -ohjelman ylikysynnän kattamiseen.

Suomi on Erasmus+ -ohjelmassa ollut historiallisesti nettohyötyjä, eli Suomeen myönnetty Erasmus+ -rahoitus käytetään täysimääräisesti kaikilla sektoreilla ja se on korkeampi, kun laskennallinen maksuosuutemme. Suomalaisten osuus rahoituksesta on ollut tällä ohjelmakaudella noin 1,9 % ja suoraan komissiosta rahoitetussa, EU-tasolla kilpaillussa kehittämistoiminnassa peräti 3,4 %.

Näihin näkökulmiin nojaten, komission esitystä merkittävämpikin panostus Erasmus+ -ohjelmaan, vaikkakin uudelleenkohdentamalla varoja koko rahoituskehyn sisällä, olisi Opetushallituksen mukaan kannatettava.

Yhtä lailla Opetushallitus korostaa, että ohjelman hyvään hallintoon panostaminen jatkossakin on keskeistä. Erasmus+ kansallisten toimistojen EU-tason sekä kansallisen tason rahoitusosuudet on varmistettava osana budjetteja, kuten ohjelmaesityksessä on esitetty.

Myös suhteessa uuteen ohjelmakauteen kohdistettuihin sisällöllisiin odotuksiin esitetty budjettikehys on Opetushallituksen arvioiden mukaan varsin rajallinen. Ohjelma-

esityksessä on kaksi pilaria, josta ensimmäinen liittyy liikkuvuustoimintoihin ja -apurahoihin. Tämä pilari edustaa pitkälti jatkuvuutta ja on myös suhteellisen ennustettava osa ohjelmasta. Toisen pilarin alle tulee jatkossa sekä kansallisesti että komission hallinnoimia kehittämishankkeita ja tähän liittyy enemmän epävarmuutta. Ohjelma-esityksestä ei ole vielä luettavissa, kuinka paljon tästä pilarista hallinnoidaan kansallisen toimiston kautta ja kuinka paljon suoraan komissiosta. Toiseen pilariin yhdistyy myös hyvin laajoja EU:n osaamisunioniin, kilpailukykyyn ja turvallisuuteen linkittyviä painopisteitä, joiden tarkemmasta ohjausvaikutuksesta tai rahoituksesta ei tällä hetkellä myöskään ole vielä tietoja.

Ohjelma-esityksessä ehdotetaan lisäksi molempiin pilareihin joitakin uusia toimia kuten mm. EU:n sisäisiä korkeakoulututkintoihin liittyviä apurahoja strategisesti tärkeille sektoreille, uusia perus- ja lukiokoulutuksen alliansseja, urheilualan alliansseja sekä DiscoverEU -liikkuvuustoiminnon kasvattamista. Nämä tuovat uusina ja potentiaalisesti myös kalliina toimintoina ennustettavuuteen epävarmuutta.

Lisäksi, mikäli tavoitellaan Erasmus+ -ohjelman sekä Euroopan solidaarisuusjoukkojen rahoittamista samalla tasolla, kuin on suunniteltu rahoitettavan tämän ohjelmakauden viimeistä vuotta 2027, rahoitusvaje on laskelmiemme mukaan kokonaisuudessaan noin 8 miljardia euroa, eli kokonaisbudjetti tulisi tällöin olla noin 44 miljardia euroa 36 miljardin euron sijaan (vuoden 2025 hinnoissa).

Ja mikäli tavoiteltaisiin yhteisesti sovittuja, Eurooppa liikkeellä -suosituksen sekä Osaamisunionin tavoitteita etenkin korkeakoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen osalta, arvioitu budjettitarve vuosille 2028–2034 olisi laskelmiemme mukaan kokonaisuudessaan lähempänä 60 miljardia.

Kaiken kaikkiaan esitetty budjettiprofiili on tasaisempi kuin nykyinen, eli vuosittaiseksi kasvuksi on esitetty noin +3,4 % per vuosi, kun tällä ohjelmakaudella vuosittainen kasvu Suomen osalta on vaihdellut 7–15 %:n välillä. Siirtymä vuodesta 2027 seuraavaan ohjelmakauteen näyttäisi olevan melko hallittu, eli vuoden 2028 budjetti odotetaan alustavien laskelmien mukaan olevan samantasoinen nykyisen ohjelmakauden

viimeisen vuoden budjetin kanssa. Mahdollinen inflaatio huomioiden esitetty budjetin kasvu on varsin rajallinen.

Ehdotetut assosioitumisen muodot nähdään etenkin korkeakouluyhteistyön edistämisen näkökulmasta Suomelle tärkeinä.

OTSAKE 3

Globaali Eurooppa -väline

Akateemisella ja koulutusyhteistyöllä on merkitystä paitsi laadukkaiden ja luottamukseen perustuvien globaalien kumppanuuksien vahvistamisessa niin myös EU:n pehmeän vaikutusvallan (soft diplomacy) ja eurooppalaisten arvojen edistämisessä. Opetushallitus katsoo, että tämä ulottuvuus on tärkeä tunnistaa nykyistä paremmin ja painottaa sitä myös unionin Globaali Eurooppa - rahoitusinstrumenteissa.

Opetushallitus katsoo, että perustuen maantieteelliseen läheisyyteen ja yhteisiin haasteisiin Globaali Eurooppa -välineessä on tärkeä painottaa kumppanuuksia ja toimia Afrikan mantereeseen kanssa.

Komission ehdotuksen perusteella uudella Globaali Eurooppa -välineellä on tarkoitus rahoittaa maailmanlaajuisia toimia mm. tiedon manipuloinnin ja disinformaation estämiseen liittyen. Opetushallitus näkee tärkeänä, että näissä toimissa ymmärretään koulutus- ja tutkimusyhteistyön rooli ja sitä resursoidaan entistä vahvemmin.

Opetushallitus pitää komission ehdotusta kasvattaa Globaali Eurooppa -välinettä oikeansuuntaisena esityksenä, tosin korotuksen tarkemmasta kohdentumisesta eri instrumenttien välillä on syytä saada tarkempia tietoja. Nyt komissio ehdottama rahoituksen kokonaismäärä on 190 mrd. euroa (+56 %).

Globaali Eurooppa -väline painottaisi ulkoisen ja sisäisten politiikkojen ja välineiden johdonmukaisuutta ja täydentävyyttä. Tämä on Opetushallituksen näkökulmasta tervetullut painotus. Globaalissa yhteistyössä on kannatettavaa pyrkiä vahvistamaan eurooppalaisten ja kumppanimaiden toimijoiden yhteistyötä sekä luoda eurooppalaisille toimijoille, kuten yrityksille, korkeakouluille, yliopistoille, oppilaitoksille ja järjestöille

mahdollisuuksia toimia uusilla maantieteellisillä alueilla ja kumppanimaissa. Suomalaisessa opetussektorin kentässä korostuu tällä hetkellä erityisesti Afrikan ja Aasian luomat mahdollisuudet Ukraina mukaan lukien. Opetushallitus kannattaa tavoitetta aiempaa voimakkaammin samanaikaisesti sekä edistää unionin periaatteellisia ja strategisia intressejä että kestävästä kehitystä kumppanimaissa. Opetushallituksen mukaan tässä kaupan ja kehitysyhteistyön yhä tiiviimpi yhteensovittaminen on keskeistä.

Ehdotuksella pyritään suurempaan joustavuuteen muun muassa menotavoitteiden (esim. ilmasto, muuttoliike, inhimillinen kehitys) poistamisella ja vähimmäismäärien korvaamisella suuntaa antavilla määrärahoilla. Opetushallitus pitää tärkeänä, että suuntaa antavissa määrärahoissa nousee kuitenkin esiin, kuinka rahoitus tulee kohdistumaan eri temaattisille painopistealueille. Euroopan parlamentin kuulemisessa marraskuussa 2024 komissaariehdokkaana silloin ollut komissaari Síkela sitoutui säilyttämään EU:n tavoitteen, jonka mukaan ainakin 10 % kehitysyhteistyön rahoituksesta suuntautuisi koulutuksen tukemiseen. Toisaalta Euroopan komission esittämässä Global Gateway 360-mallissa koulutuksen rooli saattaa jatkossa olla läpileikkaava (vs. yksi prioriteettialueista). Tässä yhteydessä tärkeää on myös Suomen poliittinen vaikuttaminen EU:ssa yhdessä samanmielisten maiden kanssa niin, että koulutuksen rooli osana Global Gateway:ta säilyy, mukaan lukien rahoitus osana tulevaa seitsemän vuoden budjettikehystä.

Opetushallitus kannattaa, että kumppanuuksien kehittämisessä painotettaisiin mahdollisuutta niiden räätälöimiseen sekä EU:n että kumppanimaan intressit huomioiden. Tässä yhteydessä voidaan luoda kumppanimaiden kanssa laajempia rahoituskokonaisuuksia, joissa avautuu mahdollisuuksia erityyppisille toimijoille. Vetovastuuta tulisi jakaa tasapuolisesti eri jäsenmaiden kesken. Team Europe lähestymistapa ja EU:n jäsenmaiden yhteistyön tiivistäminen on kannatettavaa.

Opetushallitus kannattaa Ukrainalle osoitetun rahoituksen kohdentamista Globaali Eurooppa -ohjelman kautta esimerkiksi Team Europe Initiatives -hankkeina.

Opetushallitus näkee tärkeäksi, että Ukrainaan kohdistuvissa tukitoimissa tunnistetaan

people to people -yhteistyön, nuorten ja opiskelijoiden liikkuvuuden sekä koulutusyhteistyön arvo ja merkitys. Lisäksi Opetushallitus kannattaa tukitoimia, joilla vahvistetaan eri koulutussektoreiden kehittämistä, sekä laajemmin Ukrainan yhteiskunnan ja infrastruktuurin yritysvaltoista jälleenrakennusta.